ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ · ԹԻՒ 26—75

1 ՅՈՒԼԻՍ 1853

ԱԱԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՕԳՈՒՅՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս համար 100 ղուշ
» » գաւառներուն » 120 »
Վեցամսեայ » մայրաքաղաքիս » 55 »
» » գաւառներուն » 65 »
Մէկ ծանուցումը տողին 40 փարայ է։
Յաստագրութիւնները կանխիկ են։
Յաստագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին և 16 ին կը սկսին։

Դուրս ելթալիք լրագիրներուն ծանուցման ծախքը մեր վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ օր և իցե գրութիւն, խմբագրին պիտի ուղղուի։ և ասոնց ճանչցուն ծախքը իրեն կողմէն վրայ է։

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսաց զօրքերուն Պրուսիա մտնելը։ — Այս դեպքին վրայօք եղած խօսքերը։ — Նէսէլրոտի կամին շրջաբերականին վրայ Եւրոպական լրագիրներուն ըրած դատաստանը։ — Ռուսիոյ տէրութեան դիտաւորութեանը վրայ Աւստրիական լրագիրներուն կարծիքները։ — Եւրոպական տէրութեանց հետ Բ. Դրան ըրած մէկ քանի դաշնադրութիւններուն օրինակը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ։ Նէսէլրոտ կամին շրջաբերականին վրայօք լրագրներուն խորհրդածութիւնին մէջ խօսք։ — Բ. Դրան և հելլենական կառավարութեան մէջ ժամանակէ մը ի վեր կախ մնացած խնդրոյն որոշումը։

ԳԱԼԼԻԱ։ Տեսչութեան պաշտօնատունին վերջալը։ — Անգլիոյ պաշտօնէից մէջ փոփոխութիւն ըլլալու խօսք։

ԲՈՒՍՍԻԱ։ Հռոմայի սուրբ Ժողովին ըրած մէկ կարգադրութիւնը և անոր դէմ Բրուսիոյ թագաւորին հրամանը։ — Թագաւորաց Ժողով ըլլալու խօսք։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ։ Տաճկաստանի հետ եղած վէճին վրայօք կառավարութեան պաշտօնէից մէջ տարաձայնութիւն։ — Բաւական իշխանին Ռուսաց ադիական բանակին տարարտեր անուանելու խօսք։

ԶԻՆԱՍՏԱՆ։ Ապստամբաց յառաջադիմութիւնը։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ։ Անգլիոյ տէրութեան հիմանէրուն պատերազմը լմննելու դիտաւորութիւնը։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ընդհանուր չորեքշաբթի իրիկուն Դանուբեան իշխանութեանց երկիրներէն արտաքոյ կարգի սուրհանդակ մը լուր բերաւ Կայսերական կառավարութեան, թէ յունիս 20 ին Ռուսաց զօրքերուն մէկ մասը Իրուէթ գետէն անցեր և Մոլտաւիա մտեր են։

Այս լուրին վրայ՝ Կայսերական կառավարութեան պաշտօնեաները անմիջապէս բարձրագոյն մեծ Կոյսերոջն տունը ժողվուեցան իրենց ընելիքին վրայօք խորհելու։

Այս ժողովին վրայ՝ պաշտօնէից փոփոխութեան ձայն մը ելաւ մայրաքաղաքիս մէջ, և շաբաթ օրն ալ զօրաց գունդեր Բ. Դուռը երթալով, կարծուեցաւ, որ այս փոփոխութիւնները պաշտօնական կերպով պիտի հրատարակուէին։ Բայց ամենևին անանկ բան մը չեղաւ և զօրքերն ալ ետ դարձան։ Յամանակիս ծանր պարագաներուն մէջ՝ տէրութեան պաշտօնէից իրենց հիմակուան վիճակին մէջ հաստատ և միաբան մնալը անհրաժարելի հարկ մը ըլլալով, աւելորդ է ըսել, որ այս անհիմն ձայնը մեծ անհանգստութիւն պատճառեց բոլոր հասարակութեան։

Կայսերական անձնապահ զօրաց ընդարձակ Մէհէմմէտ Բիւշրի փաշան ուրբաթ օրը Օդոստափառ Խնքնակալին ներկայանալու պատիւ ունեցաւ։

Շաբաթ առաւ Անգլիոյ դեսպան վսեմափայլ Լորա Սթրատֆորտ Ռէտքլիֆ՝ Զրաղանի կայսերական պալատը գնաց ու երկար տեսութիւն ըրաւ Ն. Կ. Վեհափառութեան հետ։

— Կալացին յունիս 21 թուով առնուած նամակները՝ Ռուսաց զօրքերուն յունիս 20 ին Մոլտաւիա մտնելը ծանուցանելէն ետքը, միանգամայն կ'իմացնեն, որ մինչև յունիս 30 քանի մը հազար Ռուսաց զօրք ալ Պուքրէշ պիտի մտնան, ուր Կօրչաքոֆ իշխանը Ռուսաց բանակին կեդրոնը պիտի հաստատէ՝ իր հրամանատարութեան տակ կը ունենալով երկրորդ գունդին հրամանատար Տանէնպերկ զօրապետը, երրորդ գունդին հրամանատար ԲանիուԹին զօրապետը և հինգերորդ գունդին հրամանատար Լիտէրս զօրապետը։

— Այս անգամ Ռուսաց զօրքերուն Դանուբի իշխանութեանց երկիրները մտնելը՝ հետևեալ իրաւացի խորհրդածութիւնները ընել կուտայ մայրաքաղաքիս գաղղիական Յառաջ լրագրին։

« Ռուսաց տէրութեան վերջին անգամ Դանուբեան իշխանութեանց երկիրները զօրքով բռնելը չորս տարի առաջ և բնակիչները 60 միլիոն ղուռուշ պարտական ըլլալ իրեն։

Ենթադրելով, թէ Ռուսերը հոն մնալու իրաւունք և հիմնաւոր պատճառ մը ունենին, կրնային հոն գործածուած զօրքերուն չորրորդ մասովը մնալ, և ան պտենը պարտքն ալ 15 միլիոն կ'ըլլար, անանկ սեպելով թէ Օսմանեան տէրութիւնը, որ յիշեալ երկիրներուն տէրն է, մինակ կարող չի պիտի ըլլար հոն բարեկարգութիւն հաստատելու. և թէ որ ասիկա ընդունուի, իրաւամբ՝ ամենևին պարտք չէր ըլլար։ որովհետև Բ. Դուռը հոն զօրք լեցնելուն համար տակ մը չուղեց։

Այս օրուան օրս յիշեալ երկիրները նորէն Ռուսներէն ոտնակոխ կ'ըլլան՝ առանց անոնց մէջ խռովութեան ամենափոքր նշան մը տեսնուելու։ Կ'ըսեն թէ արդէն հոն մտած զօրքերը 100 հազար հոգիէ բաղկացեալ բանակի մը յառաջապահներն են։ Արդեօք այս բանակին ծախքը այս անգամ ալ յիշեալ երկիրները պիտի վճարեն։ Դանուբեան իշխանութիւնները իրենց համար զատ կառավարութիւն և տեղական միջոցներ ունին. իրենց ծախքը իրենք կը հոգան. և Ռուսիոյ տէրութեան Բ. Դրան հետ ունեցած վէճին մէջ ամենևին բան մը չունին։

Այս պատճառաւ, երբոր Ռուսաց զօրքերը այսպէս բռնի այն երկիրները մտնեն, մեծ անիրաւութիւն է անոնց ծախքը յիշեալ երկիրներէն պահանջել։ Վերջապէս, որ կողմը դառնան՝ յիշեալ երկիրները վնաս պիտի կրեն. ուստի արդարութիւնը կը պահանջէ, որ անոնց վնասը անիրաւութիւն ընողը հատուցանէ։ Արդեօք ասանկ պիտի ըլլայ։

Դիտելու արժանի է, որ յիշեալ երկիրներուն բնակիչները գրեթէ ամենն ալ յունադաւան են. և Ռուսիա ալ կ'ըսէ թէ յիշեալ եկեղեցւոյն անդամները օգտին համար այս վէճը հանեց, որն որ հիմա հոն զօրք լեցնելու առիթ եղաւ իրեն։ Այսիկա տարօրինակ կերպ մը ընէ մարդոց երկիրը փլուցնելով, իրենց բարեկամութիւն ընելու։

Ռուսիա վերջին անգամ Դանուբեան երկիրները զօրք լեցնելով՝ իւր աղդեցութեան հարիւրէն 50 ը կորսնցուց, այս անգամ ալ գանէ նոյնչափ պիտի կորսնցնէ։ Լրբութեան դժբաղդութիւնը օգուտ կը ծնանի։ »

— Իսմայիլէն Օտեսայի յառաջալրաբերին կը գրեն, թէ Ռուսերը Դանուբի վրայ նաւակամուրջ մը շինեցին Իսմայիլի և Զաթալ կղզւոյն մէջ։ Այն լրագիրը կը յաւելանէ, թէ այս կամուրջին բացուած օրը մեծ հանդէս եղաւ, որուն ներկայ էին քաղաքական, զինուորական և կրօնական իշխանութիւնները։ Այս կերպով Իսմայիլի և յիշեալ կղզւոյն մէջ հաղորդակցութիւնները սկսան։

Այս դեպքը թէ որ իրաւ էնէ, Ադրիանուպօլսոյ դաշնադրութեան դէմ է։

— Կալէի ու Վօ լրագիրը ռուսաց զօրքերուն Դանուբեան իշխանութեց երկիրները մտնելուն վրայօք հետևեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ։

« Ասիկա բացարձակ պատերազմի յայտարարութիւն մը չէ, բայց աւելի ուշադրութեամբ քննելով՝ պատերազմէն գէշ է. ասիկա տեսակ մը յարձակում է, որն որ Եւրոպայի տէրութիւները որ և է պատճառով թոյլ տալու չեն, և թէ որ Օսմանեան դուռն ալ քիչ մը դիւրազգածութիւն ունի, իր կողմանէ զինու զօրութեամբ ասոր դէմ դնելու է։

» Թէ որ այս բանին հաճութիւն տրուի, ան ատենը Աւստրիա իրաւունք կ'ունենայ Թէսէնի մէջ զօրք լեցնելու յիշեալ գաւառէն քաղաքացիներուն վնասուելուն համար. Գաղղիա իշխանութիւն կ'ունենայ Ռէնի գաւառները զօրք խրելու այն տեղի պատպանները պաշտպանելու համար. Իրուսիա ալ՝ Պալթիկ ծովուն եղերքը գրաւուած ռուսաց գաւառները գրաւելու, և Պասն ալ թէ որ զօրաց գունդեր ունենար, զանոնք Իւլանտա խրկելու։

— Սև ծովու կողմէն Վոսփորի մուտքը պաշտպանելու համար կայսերական կառավարութեան պատրաստութիւնները քանի մը օրուան մէջ բոլորովին գլուխ կ'ելլեն։ Հին բերդերը խիստ աղէկ պաշտպանողական վիճակի մէջ դրուեցան թէ թնդանօթով և թէ զօրքով։ Անոնց վրայ բազմաթիւ մարակոցներ ալ աւելցան, որոնք Թոփհանէի մէջ շինուեցան և Սև ծովու նեղուցին բերանը գտնուած բլուրներուն վրայ պիտի հաստատուին։

Միւս կողմանէ՝ Օսմանեան նաւատորմիղը՝ 40 կտորի չափ՝ այս օրուան օրս իւր պատրաստութիւնները բոլորովին կատարած է։ Արուեստին տեղեակ եղող անձինք միայն կրնան հասկնալ կայսերական նաւատորմիղին ըրած զանազան երևելի յառաջադիմութիւնները և մեծերս ընդունած կարևոր և ամեն կերպ բարեկարգութիւնները, որով հիմա միւս ամեն տէրութեց նաւատորմիղներէն աւելի Անգղիոյ և Գաղղիոյ նաւատորմիղներուն կատարելութեանը մօտեցած է։ Նաւատորմիղին հրամանատար Փէրիք Մէհմէտ փաշան ամենէն աւելի նպաստեց այս կատարելութիւններուն։ Ուրիշ ջուրերուն մէջ Անգղիոյ և Գաղղիոյ նաւախումբերը խորին ուշադրութեամբ քննելէն և Տրնատաս ու Լասիւն ծովապետներուն հետ մտերմական յարաբերութիւններ հաստատելէն՝ ի վեր, որոնք մեծ համարումներն այս ծովապետին վրայ, ան ժամանակէն՝ ի վեր Մէհմէտ փաշան աշխատեցաւ իւր ըրած ուսմանցը և դիտողութիւններուն պտուղը Օսմանեան նաւախումբին մէջ մտցնելու։ Որովհետև մեծ ծովապետ մը ըլլալու համար պէտք եղած ամեն կատարելութիւններն ունի։ Մէհմէտ փաշան՝ Նաբէոն կայսեր այն զօրապետներուն կը նմանի, որոնք իրեն պէս հասարակ զինուորութենէ սկսեալ՝ իրենց քաջութեամբն ու արժանաւորութեամբը ամենէն բարձր աստիճաններու հասան։ Այժմեան պարագաներուն մէջ՝ Օսմանեան նաւատորմիղին պաշտօնը ինչպէս ըլլայ, Վեհափառ Սուլթանը և երկիրը կրնան վստահ ըլլալ այս ծովապետին ճարտարութեանն ու աղդուութեանը վրայ, որուն յանձնուած է նաւատորմիղին հրամանատարութիւնը։

— Ֆրանքֆորթի յառաջալրագիրը կը հաստատէ, թէ յունիս 15 թուով Ս. Բեդրոպուրկէն ստացուած լուրերը առած է։ Ռուսաց կառավարութիւնը Անգղիոյ կառավարութեան ադդարարութիւններուն վրայ՝ իւր զինուորական պատրաստութիւնները դադրեցուցեր է։

— Օրէ օր կը հաստատուի այն կարծիքը, թէ Ռուսաց կայսրը իր բռնած դիրքը զօրացնելու համար քանի մը պատերազմի ցոյցեր և շարժմունքներ պիտի ընէ և եթէ միւս տէրութեանց միջնորդութիւնը պիտի ընդունի։

— Այս անգամ եկած եւրոպական լրագիրները՝ Ռուսաց արտաքին գործոց պաշտօնեայ Նէսէլրոտ կամին շրջաբերականը հրատարակած ըլլալով, ամենէն ալ անոր քննութեանը կ'ըզբաղին։ Մենք այն շրջաբերականին թարգմանութիւնը գալ շաբթուան թերթերնուս թողելով, առ այժմ Անգղիոյ և Գաղղիոյ մէկ քանի գլխաւոր լրագիրներուն անոր վրայօք ըրած դատաստանը հոս կը դնենք։

Մորնինգ — Բրոնիկլ յունիս 23

« Արևելքի խնդիրը Ռուսիոյ յայտարարութեան հրատարակուելէն՝ ի վեր նոր կերպարանք մը առաւ։ Մինչև այս յայտարարութեան հրատարակուած օրը՝ Ռուսիոյ կայսեր քաղաքականութեանը և զանիկա յառաջատանելու համար՝ ի գործ դնել ուզած միջոցներուն վրայօք առնուած լուրերուն ստուգութեանը կասկածողներ կային. բայց այսուհետև, նայելով Ռուսաց կառավարութեան յայտարարութենէն համոզուած ենք, որ իւր պահանջմունքներուն մասին և նպատակին վրայօք խօսուածներուն մէջ ամենևին չափազանցութիւն չի կայ եղեր։

« Բոլոր այս գործին մէջ Ռուսիոյ վարմունքը ամենևին համաձայնութիւն չունի այն համբերատար չափաւորութեան հետ, որով Գ. Նէսէլրոտ իր տերը կը պանծացնէ։ Թէ որ կայսեր պահանջմունքները իրաւանց և վաղե-

մի դաշնադրութեանց վրայ հիմնեալ ըլլային, թէ որ հանգամանաց վերաբերեալ վէճ մըն էր այս, և միայն խաղաղութեամբ կարգի դնելու միտք ունէր, Սև ծովու պատրաստութիւնները և Մենշիքոֆ իշխանին բանեցուցած լեզուն վիրաւորիչ ըլլալէն զատ անօգուտ էին։ Յայտնի կ'երևի, որ Ռուսաց կառավարութիւնը առջի օրէն հասկցաւ, որ իր խրկած դեսպանին ձեռօք ըլլալիք առաջարկութիւնները անիրաւ էին և միայն զինուց զօրութեամբ կրնային քալել։ Կայսրը արդէն ծանոյց, որ բուռն միջոցներու ձեռք պիտի զարնէ՝ թէ որ իր ամէն պահանջմունքները ութ օրուան մէջ չընդունուին, և այսօր այն ութ օրը լրացած է։ Եւ որովհետև շատ հաւանական է, որ Բ. Դուռը խօսքէն ետ չի դառնար, ասոր հետևանքը անհանդիստ ու շաղրութեամբ կ'սպասենք։ Բայց հետևանքը ինչ որ ըլլայ, ասոյգ է, որ Ռուսիոյ վարմունքը այս խնդիրը խիստ ծանր կերպով մը կը շիտէ։ Տաճկաստան արդէն թշնամանուեցաւ և պարտաւորեցաւ մեծ ծախք ընելով իւր սահմանագլուխները պաշտպանողական վիճակի մէջ դնելու։ Այսու ամենայնիւ յոյսերնիս չենք կորեր, թէ Ռուսաց կայսրը դեռ ժամանակը չանցած՝ պիտի տեսնէ որ իւր փառասէր և անիրաւ քաղաքականութիւնը մեծ վտանգի մէջ կը ձգէ Եւրոպայի խաղաղութիւնը, և պիտի հասկնայ, որ քայլ մը ետ երթալը իմաստութիւն է՝ քան որ յայտնի յարձակմամբ մը այժմեան դժուարութեանց խաղաղական կերպով լուծուիլը անկարելի չէ ըլլած։»

Տէյլ–Նիւս յունիս 22

«Այսօր Լոնտրայի մէջ ամենուն բերանը Ռուսաց կառավարութեան կողմէն Բէդրսպուրգի պաշտօնական լրագրին մէջ հրատարակուած շրջաբերականն է։ Յիշեալ գրուածին ընդհանրապէս ըլլած ազդեցութիւնը գէշ է։ Ամէն մարդ անիկա Տաճկաստանի համար սպառնալիք մը և Արևմտեան տէրութեանց ասպարէզ կարդալ մը կը համարին։ Այսու ամենայնիւ շատ մարդիկ ալ անոր մէջ Նիկողայոս կայսր կողմէն վարանման նշաններ տեսնել կուզեն, և վստահութեամբ կ'ըսեն, թէ այս գժտութենէն պատերազմ չի ծագիր։»

Կլոպ յունիս 22

«Նէսելրոտ կոմսը իր մտքին բոլոր զօրութիւնը կը թափէ Ռուսիոյ ձեռքը մնացած վերջին միակ միջոցը՝ գործ դնելու, այսինքն՝ Ընդղիոյ և Դաղղիոյ կառավարութեանց մէջ անմիաբանութեան որոմ ցանելու, այնպէս կարծեցնել ուզելով, թէ խնդիրը միայն Ս. Տեղեաց վրայ է, և հետևաբար մի միայն Դաղղիոյ շահուն կը վերաբերի։ Սակայն շրջաբերականին իմաստը՝ խնդրոյն այսուհետև տեղի վրայ չըլլալը կ'ստուգէ։ Յայտնի է, որ Նիկողայոս կայսրը յունաց կղերին և ժողովրդեանը համար չորս մեծ տէրութեանց երաշխաւորութիւնը չուզեր ընդունիլ. այլ յունաց վրայ տարապայման պաշտպանութիւն մը բանեցնելու կը բաղձայ։»

Նոյն

«Մեծամեծ տէրութեանց պատերազմական պատրաստութիւններուն և Ռուսաց կառավարութեան շրջաբերականին վրայ, տակաւին շատ մարդիկ այն մտքին վրայ են, թէ Ռուսաց կայսրը ծայրայեղ միջոցներու ձեռք չի զարներ՝ միայնակ բոլոր Եւրոպական տէրութեանց դէմ դնելու մտք։ Այս կարծիքն է, որ Անգղիոյ տէրութեան հասարակաց իրաւունքներուն գինը հաստատ կը բռնէ։»

— Մարսիլիայի Փռոֆէ լրագրին մէջ կը կարդանք։

«Ձենք գիտեր, թէ Ռուսիա իւր կոյր կամակորութեամբը ինչ ընելու պիտի համարձակի։ Բայց մենք ստոյգ գիտենք, թէ յիշեալ տէրութիւնը՝ որ իր անխոհեմութեամբը տակաւութեան ու անիրաւութեան մէջ տեղը գընաց ինկաւ, թէ որ Եւրոպայի դէմ կենալու յանդգնի, հասարակաց իրաւունքը պաշտպանելու համար զինեալ Եւրոպան կարող է զանիկա զսպելու և համաշխարհական խռովութեան մը առաջքն առնելու։

«Ուրեմն վտառականներն ու սեղանաւորները թող սիրտ առնեն՝ տեսնելով Անգղիոյ և Դաղղիոյ միաբանութիւնը, որմէ հետ պիտի միանան հարկաւ Աւստրիա և Բրուսիա ալ, որովհետև ասոնց ամենուն ալ շահը մէկ մէկու երաշխաւոր են։ Եւ երբոր այս նիզակակցութիւը հրապարակական յայտարարութիւններով կը ծանուցուի, առևտրական մարդիկ այս լուրէն ոչ միայն խռովելու չեն, այլ ընդհակառակն ապահովութեան երաշխաւորութիւն մը համարելու են ասիկա։»

— Յայտնի է որ Տէպա լրագիրը Ռուսաց հաճոյ ըլլալու կերպով միշտ կը խօսի, այսու ամենայնիւ ան ալ Նէսելրոտ կոմսին շրջաբերականին վրայ իւր կարծիքը ըսելու պարտաւորեալ ըլլալով, չէ կրցեր անոր հաւնիլ։

Ահաւասիկ անոր ալ ըրած դատաստանը։

«Քանի մը օր առաջ Օսմանեան Դրան կողմէն Եւրոպայի տէրութեանց խրկուած ծանուցագիր մը հրատարակեցինք։ Յիշեալ ծանուցագրով Օսմանեան կառավարութիւնը Մենշիքոֆ իշխանին հետ դեսպանական յարաբերութեանց դադարելուն պատճառաւ իր ինչ վիճակի մէջ գտնուիլը կ'իմացնէր։ Այսօր ալ Ռուսիոյ արտաքին գործոց պաշտօնէին կողմէն օտար տէրութեանց մէջ եղող ռուսի դեսպաններուն ուղղուած շրջաբերականը կը հրատարակենք։ Այս շրջաբերականին նպատակն է՝ Մենշիքոֆ իշխանին Կ. Պոլսոյ մէջ բռնած ընթացքը Եւրոպայի տէրութեանց մեկնել և ճշդիւցուցնել թէ ինչ բանի վրայ կը կայանան այն շնորհումները, որոնք Օսմանեան կառավարութենէն պահանջելու իրաւունք ունեցած կը կարծէ։ Հասարակութիւնը հիմա այս կարեւոր դատին բոլոր պարագաները աչքին առջեւն ունի։

«Մենք չի պիտի քննենք այս շրջաբերականը, որ այսօր կը հրատարակենք։ Մինակ կ'ըսենք, որ ցաւելով կը տեսնենք անոր մէջ Ս. Տեղեաց խնդրոյն գոնէ անպատեհ կերպով մը նորէն յիշուիլը, որ երկար ժամանակէ 'ի վեր լմնցած է՝ ամեն կառավարութիւնները և նոյն ինքն Ռուսիան ալ գոհ ընելու կերպով, ինչպէս որ կը ցուցնէ Մենշիքոֆ իշխանին կողմէն Լորտ Էքսքլիֆի խրկուած նամակը, որով Մենշիքոֆ ընորհակալ կ'ըլլայ Անգղիոյ դեսպանին, այս մասին իրեն, ձեռնտուութիւն ընելուն համար։

«Միւս կողմանէ, կը ցաւինք Տաճկաստանի համար անոր մէջ քանի մը տեղ գործածուած ծանր խօսքերուն վրայ։ Սակայն այս դիտողութիւնները ընելէն ետքը, որ խնդրոյն հիմանը չեն վերաբերիր, կրկին կը զգուշացնենք, որ այս շրջաբերականը մեծ ուշադրութեամբ կարդալէն ետեւ՝ անհար է մեզի հաւատալ, որ Եւրոպական տէրութիւնները չի կրնան ճամբայ մը գտնել դեսպանական խօսակցութեանց միջոցաւ այս դժուարութիւնը խաղաղութեամբ լուծելու՝ առանց մենուն ալ շահն ու պատիւը տեղը պահելով։»

— Աւստրիոյ պաշտօնական լրագիրներուն մէջ կը կարդանք։

«Բաղաքականութեան զգաղեալ և Ռուսաց կառավարութեան ընթացքին տեղեկութիւն ունեցող անձինք կըսեն թէ Նիկողայոս կայսրը Տաճկաստանի և Պարսկաստանի դէմ միանգամայն գործելու դիտաւորութիւն ունի։ Իւր նաւախումբը Տրապիզոնի վրայ խրկելու և զանիկա 'ի հիմանց կործանելու միտք ունի, կ'ըսեն, որ Տաճկաստանի գլխաւոր նաւահանգիստներէն մէկն է և այս օրուան օրս Պարսկաստանի բոլոր առուտուրը անկէց կ'ելլայ։ Ասկէց զատ Պաթումի փոքրիկ նաւահանգիստը պիտի գրաւէ կ'ըսեն, որ Տաճկաստանի սահմանագլուխին ծայրը կը գտնուի, և զանիկա մեծցնելով Տրապիզոնի տեղը պիտի անցունէ։

«Ռուսերը միանգամայն այս նաւահանգստին միջոցաւ Կովկասեան գաւառները աւելի դիւրութեամբ պիտի կրնան մտնել և պատերազմը շարունակել երկրին պատերազմասէր և միշտ ապստամբ ժողովրդոցը հետ։ Ասկէց կը ենթադրեն, թէ Ռուսաց կառավարութիւնը առ այժմ Պոլսեն առնելու միտք չունի։ Բայց Նիկողայոս կայսեր համար արդէն խիստ կարեւոր բան մըն է Մոլտաւիա և Վալաքիա ղրկելը. ուսկից դուրս չի պիտի ելլէ, մինչեւ որ Վ. Սուլթանը իւր առաջարկութիւնը չընդունի։

«Պաթումը ձեռք ձգելով՝ Ռուսիա միանգամայն իւր տէրութիւնը և ազդեցութիւնը կ'ընդարձակէ. ըստ որում Եւրոպայի հետ Պարսկաստանի ունեցած բոլոր առուտուրին ճամբան իր ձեռքը կ'անցունէ։

«Պաթումքաղաքը, որ Ռորոխ գետին բերանը շինուած է, Օսմանեան տէրութեան համար երեւելի նաւահանգիստ մը չէ, բայց խիստ աղէկ դիրք մը ունի, և խիստ օգտակար կրնայ ըլլալ։ Միայն հինգ վեց աւուր ճամբայ հեռու է Տփխիսէն (Թիֆլիզ) և Կասպից ծովուն մօտ է։

«Միւս կողմանէ՝ Պարսկաստանի վրայ ալ դիտաւորութիւններ ունի կըսեն Ռուսիոյ կառավարութիւնը։ Պարսից Շահը այնչափ քիչ զօրք ունի, որ շատ դժուար է իրեն իւր հզօր դրացիին դէմ դնել։ Ոչ Կասպից ծովուն և ոչ Պարսից ծոցին մէջ ամենափոքր պատերազմական նաւ մը անգամ չունի։ Այսու ամենայնիւ, Անգղիա Պարսկաստանի հետ խիստ շատ առուտուր ունենալուն, խելք չի կտրեր որ թողտայ Ռուսիոյ՝ խաղաղութեամբ այս ընդարձակ տէրութիւնը գրաւել։

— Այն լրագիրները հետաքրքրելու կուտան։

Այս օրերս փոքրիկ նաւախումբ մը խրկուեցաւ Սեվաստոպօլէն Իսթանպուլ, որ Կովկասեան ծովեզերքը քաղաք մըն է։ Կը հաստատեն, թէ այս նաւախումբին խրկուելուն պատճառը՝ Կովկասեան գաւառաց բնակիչներուն այս օրերս նորէն ոտք ելած ըլլալն է։

Յամենակէ 'ի վեր Ռ., Դրան և Ռուսաց տէրութեան մէջ ծագած վէճին վրայ խօսուած ատենը՝ քանի մը դաշնադրութեանց ստէպ խօսք կըլլայ։ Մեր յարգոյ ընթերցողներէն ոմանք այս դաշնադրութիւններուն տեղեկութիւն ունեցած կրնան ըլլալ, բայց շատեր ալ կրնան գտնուիլ, որ չունին և ունենալու կը բաղձան, ուստի անյարմար չի թուիր մեզի այն դաշնադրութիւններէն մէկ քանին ներկայ թերթիս մէջ հրատարակել, մնացածներն ալ գալ շաբթուան թողելով։

1841 յունիս 10 ին Աստրիոյ, Անգղիոյ, Բրուսիոյ Ռուսիոյ և Օսմանեան կայսերութիւնաց ներկայացուցիչներուն միջոցաւ էջլեռնոմիամբ դեսպաններուն Աբդիլմէճիտ գործոց վրայոյ Լոնտրայի մէջ ըրած թողմանց որոշումը։

Օսմանեան կայսերութիւնը Աստրիոյ, Անգղիոյ, Բրուսիոյ և Ռուսիոյ տէրութեանց ձեռնտաւութիւնը խնդրելու պարտաւորող գժտութիւնները վերջացած ըլլալով, և 1840 յուլիս 15 ին հաստատեալ պայմանագրութեան նպատակին համեմատ Եգիպտոսի կուսակալ Մէհեմմէտ Ալի փաշան վեհափառ Սուլթանին հնազանդութիւն ըրած ըլլալով, յիշեալ պայմանագրութիւնը ստորագրող տէրութեանց դեսպանները՝ անոր կատարեալ գործադրութեանը համար որոշեցին, որ կայսերական կառավարութեան վրդովի կանոնացը պարտ ու պատշաճ պատիւն ու ակնածութիւնը ընեն, որով օտար տէրութեանց պատերազմական նաւերուն Դարդանելէն և Սև ծովու նեղուցէն ներս մտնելը արգիլուած է։

«Այս կանոնը կարգադրութեանց համաձայն ըլլալով, անոր գործադրութեանը համար իւրաքանչիւր տէրութեանց դեսպանները՝ իրենց կառավարութիւններէն հրաման ունենալով, իւրաքանչիւր տէրութեանց կամացը համեմատ միաբանելու և յիշեալ կանոնին պէտք եղած պատիւը ըստ արժանւոյն պահելու համար հաստատ պայմանագրութիւն մը ըրին, որուն պահպանութեանը Դաղղիոյ տէրութիւնն ալ գործակից ըլլայ վեհափառ Սուլթանին բաղձանացը համեմատ։

«Այս պայմանագիրը հինգ տէրութեանց միութեանը վրայոյ բոլոր Եւրոպայի գրաւական մը ըլլալով, Անգղիոյ տէրութեան արտաքին գործոց պաշտօնեան՝ միւս չորս տէրութեանց դեսպաններուն հետ միաբանութեամբ այս բանը Դաղղիոյ տէրութեան ալ իմացնելով՝ պիտի խնդրէ անկէց որ այս դաշնադրութեան մասնակից ըլլայ, որով մէկ կողմէն Օսմանեան տէրութիւնն ապէս յիշեալ կանոնը կատարելապէս 'ի գործ դնելու։ ԵՒ միւս կողմէն հինգ տէրութիւնները նոյն կանոնը անխախտ պահելու և անոր համեմատ վարուելու յայտարարութիւն պիտի ընեն։

(Սառարգրեալք)

Էմիրէհաղ։ - Նէօման։ - Բալիբրէրէ։ - Գոլչ։
— Գրոնով։ - Հէրիզ։

Օսմանեան պէրոռիեան խաղաղ և հանգիստ եղած ժամանակը՝ օտար պէրոռիեանց պարբաղմական նաւերը Դարդանելէն և Սև ծովու նեղուցէն ներս մտնելը արգիլուած է։

Այս կանոնը 1841 յունիս 13 ին Լոնտրայի մէջ Ռ. Դրան և Աստրիոյ, Դաղղիոյ, Անգղիոյ, Բրուսիոյ և Ռուսիոյ պէրոռիեանց մէջ ստորագրուած դաշնագրին օրինակը։

Ցանուն Աստուծոյ գթածին և ողորմածի։

Աստրիոյ կայսր և Հունգարիոյ և Պոհեմիոյ թագաւորը, Դաղղիոյ թագաւորը, Մեծին Բրիտանիոյ և Իռլանտայի թագուհին, Բրուսիոյ թագաւորը և ամենայն Ռուսաց կայսրը համոզուած ըլլալով, որ իրենց միութիւնն ու բարեկամութիւնը աշխարհիս խաղաղութեանն ու հանգստութեանը պատճառ է, և որուն անվրդով մնալուն ջանք և յարատեւութիւն ընելը իրենց անհրաժարելի պարտաւորութիւնն է, այս պայմանը ամուր կերպով հաստատելու նպատակաւ, Օսմանեան տէրութեան իրաւանցը դէմ բան մը չընելու և հետեւաբար կայսերական տէրութեան խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնը ապահովելու՝ հաստատուն կամքերնին ցուցնելու համար՝ արժան դատեցին, որ Վեհափառ Սուլթանին հրաւիրանացը համեմատ միաբանութեամբ դաշնադրութիւն մը ընեն Օսմանեան կայսերութեան այն վաղէմի կանոնին համեմատ վարուելու, որով օտար տէրութեանց պատերազմական նաւերուն Վոսփորի և Դարդանելի նեղուցներէն ներս մտնելը արգիլեալ է, քանի որ նոյն տէրութիւնը խաղաղութեան մէջ գտնուի։

ՅՕԴՈՒԱԾ։ Ա։ Վեհափառ Սուլթանը մէկ կողմէն կը յայտնէ, որ հաստատութեամբ միտքը դրած է այսուհետև անխախտ պահել իւր տէրութեան այն վաղէմի կանոնը, որով ամեն ժամանակ արգիլեալ է օտար տէրութեանց պատերազմական նաւերուն Սև ծովու և Դարդանելի նեղուցներէն ներս մտնելը, և քանի որ իւր տէրութիւնը խաղաղ վիճակի մէջ գտնուի, ամենեւին չի թողու որ օտարազգի պատերազմական նաւ մը յիշեալ նեղուցներէն ներս մտնէ։

Եւ միւս կողմանէ Աստրիոյ կայսր և Հունգարիոյ և Պոհեմիոյ թագաւորը, Դաղղիոյ թագաւորը, Բրիտանիոյ և Իռլանտայի Միացեալ Թագաւորութեան թագուհին, Բրուսիոյ թագաւորը և ամենայն Ռուսաց կայսրը կը պարտաւորին Վեհափառ Սուլթանին այս որոշումը յարգելու և վերոյիշեալ կանոնին համեմատ վարուելու։

ՅՕԴ։ Բ։ Նախընթաց յօդուածին մէջ յիշուած Օսմանեան կայսերութեան վաղէմի կանոնին ոտնախտ պահուելը հաստատելով, ինչպէս առաջ նոյնպէս ապագայի եղբն ալ բարեկամ տէրութեանց դեսպաններուն ծառայելու համար գործածուած պատերազմական դրօշակաւ փոքրիկ նաւերը՝ Վեհափառ Սուլթանին հրամանաւը պիտի կրնան ներս մտնել։

ՅՕԴ։ Գ։ Վեհափառ Սուլթանը ներկայ դաշնագրութիւնը իրեն բարեկամ եղող տէրութեանց իմացնելով, պիտի հրաւիրէ զանոնք, որ ասոր համաձայնին։

Վերոյիշեալ 1841 յունիսի 13 ին դաշնագրութենէն երկու բան կ'իմացուի։ Նախ, Դաղղիոյ տէրութիւնը՝ 1840 յուլիս 15 ին դաշնադրութեանց հաստատուած ժամանակը՝ Եւրոպական միութենէն զատուած էր ու նորէն

մեցնել կուզեն։ Էրկրորդ՝ 1833 յուլիս ութին Իւսիոց կայսեր և Օսմանեան տէրութեան մէջ Հիւնքեարի Իսկելէսին դաշնադրութիւն մը եղեր է որուն մէջ մէկ գաղտնի յօդուած մը կայ եղեր։ այն յօդուածը 1840 յուլիս 15 ին դաշնադրութիւնը ջնջուեր էր, նոյնը 1841 ին դաշնադրութեամբը կրկին անգամ կը ջնջուի կոր։

1840 յուլիսի 15 ին Արեւելքի խաղաղութիւնը համար Կայսերական կառավարութիւն և Անգղիոյ, Աւստրիոյ, Բրուսիոյ և Ռուսիոյ պէրութիւնոց մէջ Լոնդրա եղած դաշնադրութեան օրինակը։

Յանուն Աստուծոյ զԹագին և ողորմածի։

Եգիպտոսի կուսակալ Մէհէմմէտ Ալի փաշային Վեհափառ Սուլթանին գերագոյն իշխանութիւնէն գլուխ քաշելուն և Օսմանեան կայսերութեան ամբողջութիւնը վնաս հասցնել ուզելուն պատճառաւ, Վեհափառ Սուլթանին կառավարութիւնը դժուարութիւններու մէջ իյնալով, անոնց առաջքն առնելու համար Մեծին Բրիտանիոյ և Իւլենտայի թագուհուն, Աւստրիոյ կայսր և Հունգարիոյ և Պոհեմիոյ թագաւորին, Բրուսիոյ թագաւորը և ամենայն Ռուսաց կայսր ձեռնտուութիւնը խնդրեց։ Վերոյիշեալ տէրութիւնները՝ Օսմանեան կայսրութեան հետ իրենց ունեցած բարեկամութիւնը համեմատ և մանաւանդ Եւրոպայի խաղաղութիւնն անվրդով պահելու համար՝ Տաճկաստանի ապահովութեանն ու ամբողջութիւնը վնաս մը չի գալուն հոկելու պարտաւորելալ ելլալով, և 1837 յուլիս 27 ին իրենց կ. Պոլսոյ նստող դեսպաններուն ձեռքը ծանուցագրով մը Բ. Դրան օգնութիւն ընել խոստացած ըլլալով, խոստմունքնին բռնելու ին Օսմանեան կայսրութիւնը հետ Մէհէմմէտ Ալի փաշային ունեցած թշնամութիւնը պատճառաւ թափուելիք արեանց առաջքն առնելու համար հետեւեալ դաշնադրութիւնը ըրին։

ԲՕԴՈՒԱԾ։ Ա։ Օսմանեան տէրութիւնը Մէհէմմէտ Ալի փաշային ըրածներուն անիրաւոր ըլլալով հետը հաշտուելու համար։ Մեծին Բրիտանիոյ և Իւլենտայի թագուհուն։ Աւստրիոյ կայսր և Հունգարիոյ և Պոհեմիոյ թագաւորին։ Բրուսիոյ թագաւորին և ամենայն Ռուսաց կայսր հետ խորհրդակցելով և յատուկ պայմանագրութեամբ մը յիշեալ հաշտութիւնը ընելու խօսք տալով։ վերոյիշեալ տէրութիւնները միաբանութեամբ պիտի ստիպեն Մէհէմմէտ Ալի փաշան, որ այս հաշտութիւնը յանձն առնու։ և թէ որ չի յաջողի։ միաբանեալ տէրութիւններն ամէն մէկը ձեռքէն եկածին չափ այս դաշնադրութեան պայմաններուն դործադրութիւնը ջնջելու պարտաւոր են։

ԲՕԴ։ Բ։ Այս հաշտութեան պայմանները՝ Օսմանեան կայսրութիւնը բարեկամ տէրութեանց հետ միաբանութեամբ Եգիպտոսի կուսակալին առաջարկելով։ թէ որ անիկա չի զլխնի ընդունելու։ Բրիտանիոյ և Իւլենտայի թագուհին։ Աւստրիոյ կայսր և Հունգարիոյ և Պոհեմիոյ թագաւորը։ Բրուսիոյ թագաւորը և ամենայն Ռուսաց կայսրը՝ Օսմանեան տէրութեան հետ ըրած դաշինքներնուն համեմատ պէտք եղած պարտաւորութիւնները ընելով՝ յիշեալ հաշտութիւնը կատարել տալու պիտի աշխատին։ Օսմանեան տէրութեան ուզած ժամանակը օգնութեան պիտի հասնին։ և Միջերկրական ծովու նաւախութերուն պէտք եղած հրամանները տալով՝ Եգիպտոսի և Սորեստանի (Պերիէթի Շամ) ծովային Հաւանները պիտի դոցեն և յիշեալ երկու դաւառներէն մէկ մէկու զօրք, պաշար և զէնք անցունելը պիտի արգիլեն։ Սակայն զատ յիշեալ նաւախութներուն հրամանատարները՝ Օսմանեան տէրութեան հաւատարիմ կեցող հպատակներուն պաշտպանութիւն պիտի ընեն։

ԲՕԴ։ Գ։ Թէ որ Մէհէմմէտ Ալի փաշան այս հաշտութիւնը չընդունելով և հնազանդութիւն ընել չուզելով։ թէ ծովէն և թէ ցամաքէն կ. Պոլսոյ վրայ զօրք խրկէ։ այս դաշնադրութիւնը ստորագրող տէրութեանց կ. Պոլսոյ դեսպանները՝ Կայսերական կառավարութեան ուզած ժամանակը օգնութեան հասնելու և Օսմանեան աթոռը պաշտպանելու պարտաւոր են։

Սակայն զատ՝ այս պայմանագրութիւնը ընդունող տէրութեանց նաւախութները՝ այնպիսի ժամանակ մը պէտք եղածին չափ կ. Պոլիս կենալէն ետու։ երբոր Օսմանեան տէրութեան կողմէն՝ ալ իրենց պէտք չըլլալը իրենց ծանուցուի։ իսկոյն կ. Պոլիսէն մեկնելով Սեւ ու Միջերկրական ծովերը պիտի քաշուին։

ԲՕԴ։ Դ։ Յայտնի է որ Գ։ Յօդուածին մէջ յիշուած օգնութիւնը՝ Օսմանեան տէրութեան արտաքոյ կարգի պարագաներու մէջ գտնուած ժամանակը՝ իւր ուզելովը՝ Սեւ ու Միջերկրական ծովու նեղուցները և կ. Պոլիս մայրաքաղաքը առ ժամանակ մը պաշտպանելու և պահպանելու համար ըլլալով։ բացարիկ դէպք մը կը համարուի։ ուստի Օսմանեան կայսրութեան այն վաղէմի կանոնը։ որով Սեւ ծովու և Դարդանելի նեղուցներէն օտար տէրութեանց պատերազմական նաւ մտնելը կ'արգիլէ։ առաջի կը նայ ամենեւին խախտիլ։ Եւ Օսմանեան կայսրութիւնն ալ մէկ կողմանէ այս դաշնադրութեան գործութեամբը իւր վաղէմի կանոնը ամէն կերպիւ ի գործ դնելու ջանալով։ արտաքոյ կարգի դժուարութիւնները վերնալէն ետու։ քանի որ տէրութիւնը խաղաղութեան մէջ գտնուի։ Սեւ ու Միջերկրական ծովու նեղուցներէն ներս օտար տէրութեանց պատերազմական նաւ ամենեւին չի պիտի ընդունի։ Եւ միւս կողմանէ՝ վերոյիշեալ Մեծին Բրիտանիոյ և Իւլենտայի թագուհին։ Աւստրիոյ կայսր և Հունգարիոյ և Պոհեմիոյ թագաւորը Բրուսիոյ թագաւորը և ամ Ռուսաց կայսրը՝ Օսմանեան կայսրութեան այս հին կանոնը պատուելով անոր համաձայն պիտի վարուին։

ԲՕԴ։ Ե։ Այս դաշնադրութեան գիրերը վուերանալով։ ստորագրեալ օրինակները Լենտրայի մէջ մինչեւ երկու ամիս կամ թէ որ կարելի է նէ աւելի առաջ մէկ մէկու հետ պիտի փոխանակուին։

Եւ ասոր հաստատ և վաւերական ըլլալուն համար՝ վերոյիշեալ տէրութեանց լիազօր դեսպաններն երկնց տէրութեան պաշտօնական կնիքովը կնքած են։

Լոնդրա 1840 յուլիս 15

(Ստորագրեալք)

Բալմերսթոն։ - Նէոման։ - Պուլոյ։ - Պրունով։ - Շէոիդ։

1840 յուլիս 13 ին Լոնդրայի մէջ Աւստրիոյ, Անգղիոյ, Բրուսիոյ, Ռուսիոյ և Օսմանեան պէրութիւնոց դեսպաններուն մէջ եղած և ստորագրուած որոշումը։

1։ Օսմանեան տէրութեան լիազօր դեսպանը ներկայ որոշումը ստորագրելով։ վերոյիշեալ դաշնագրին Գ։ յօդուածին համեմատ՝ Օսմանեան տէրութիւնը իւր վաղէմի կանոնը անխախտ պիտի պահէ։ այսինքն ինչպէս ասկէց առաջ՝ այսուհետեւ ալ ատոր տէրութեանց պատերազմական նաւերը Սեւ ծովու և Դարդանելի նեղուցներէն ներս չի պիտի մտնեն։ այսու ամենայնիւ՝ կ. Պոլսոյ մէջ գտնուող դեսպաններուն գործածութեանը յատկացած պատերազմական գրաստակու փոքրիկ նաւերը Վեհափառ Սուլթանին հրամանաւը ներս պիտի կրնան մտնել։

2։ Աւստրիոյ։ Անգղիոյ։ Բրուսիոյ և Ռուսիոյ լիազօր դեսպաններն այս որոշումը իրենց տէրութիւնցը ծանուցանելու համար։ ներկայ որոշման մէկ մէկ օրինակը առին։

(Ստորագրեալք)

Նէոման։ - Բալմերսթոն։ - Պուլոյ։ - Պրունով։ - Շէոիդ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ։ Լորտերուն խորհրդարանին մէջ յունիս 24 ին Բլանրիքարտ մարքիզը ծանոյց թէ հետեւեալ օրը Վ. Թագուհւոյն շնորհակալութեան դիր մը գրելու առաջարկութեան հետ՝ Նէսէլրոտ կոմսին շրջաբերականին վրայ խորհրդարանին ուշադրութիւնը պիտի հրաւիրէ։

— Հասարակաց խորհրդարանին մէջ ալ յունիս 20 ին Պ. Տըն գնդապետը Վ. Թագուհւոյն պաշտօնեիցը հարցուց, թէ «Բ. Դրան յունայց կառավարութենէն իրաւամբ պահանջած քանի մը գեղերուն համար՝ այս երկու տէրութեանց մէջ ծագած վէճը՝ ուրիշ տէրութեանց վճռոյն յանձնուեցաւ մի։» Լորտ Ջոն Ռըսըլ հետեւեալ կերպով պատասխանեց։

«Վճռոյ յանձն չեղաւ։ բայց Օսմանեան կառավարութիւնը՝ յիշեալ գիւղերը գրաւելու համար զօրք խրկելու դիտաւորութիւն ունենալը ծանուցանելով, Հելլենական կառավարութիւնը որ Տաճկաստանի իրաւունքը չէր ճանչնար, սահմանագլուխը զօրք խրկեց, որպէս զի Թող չի տան տաճկներուն որ յիշեալ գեղերուն տիրեն։ Անգղիոյ դեսպանը միւս տէրութեանց դեսպաններուն հետ համաձայնութեամբ Օսմանեան կառավարութեան ծանոյց, թէ մինչեւ որ այս խնդիրը Անգղիոյ, Գաղղիոյ և Ռուսիոյ դատաստանին չի ձգուի, բուրն միջոցներու ձեռք չի զարնուի։ Յիշեալ տէրութիւններն այս խնդիրը քննելէն ետու ամենքն համոզուեցան, որ 1831 ին եղած կարգադրութեան համաձայն, յիշեալ գեղերը իրաւամբ Տաճկաստանի կը վերաբերին։ Երբոր այս կարծիքը յայտնեցին, Հելլենական կառավարութիւնը անմիջապէս Օսմանեան կառավարութեան պահանջմանը դէմ կենալէն հրաժարեցաւ։»

ԳԱՂԳԻԱ։ Կառավարութիւը բարեկարգութեան հաստատ մնալուն վստահ ըլլալով, ընդհանուր տեսչութիւն պաշտօնը վերցուց և ներքին գործոց պաշտօնին խառնեց։

Տեսչութեան պաշտօնեայ Պ. տը Մորա ծերակուտի անդամ անուանեցաւ և Լաբօլի դեսպան խրկուեցաւ։

Կ. Պոլսոյ նախկին դեսպան Լավալէթ մարքիզը ծերակուտի անդամ անուանեցաւ։

— Փարիզի մէջ խօսք մը ելաւ, թէ Անգղիոյ պաշտօնէից Ժողովը լուծուելու վրայ է և թէ Լորտ Բալմերսթըն արտաքին գործոց պաշտօնեայ պիտի ըլլայ։

ԲՐՈՒՍԻԱ։ Հռոմայի սուրբ Ժողովը՝ Բրուսիոյ տէրութեան մէջ խառն ամուսնութիւնները՝ այսինքն բողոքականաց հետ հռոմէականներուն ամուսնութիւնը կարգի դնելով, օրէնք սահմանեց, որ բողոքական մը հռոմէական կրօնքը ունեցող կնոջ մը հետ ամուսնանալ ուզէնէ, անպատճառ երդում ընէ հռոմէական քահանայի մը առջև, որ իր զաւակները հռոմէական կրօնքին մէջ մեծցնէ։ Այս նոր կարգադրութեան վրայ՝ Պէռլինէն յունիս 22 թուով հետեւեալը կը գրեն Բոլոնիայի Կազէթ լրագրին։

«Վ. Թագաւորը կառավարութեան բերնով հրաման ըրաւ, որ բողոքական ոպայ մը եթէ պապական քահանայի մը առջև երդում ընէ իր զաւակները պապական կրօնին մէջ մեծցընելու, զինուորական հրամանատարի մը անարժան գործ մը ըրած կ'ըլլայ, անոր համար իր պաշտօնէն պիտի զրկուի։»

— Կ'ըսեն թէ Բրուսիոյ տիրանեաց մէջ խօսք կայ թագաւորայ ժողով մը ըլլալու Աւսեելքի գործերուն վրայօք խորհելու համար։ Յամանակէ մը 'ի վեր բազմաթիւ սուրհանդակներ կ'երթան կուգան Ս. Բեդրսպուրկէն Պէռլին և անկից Փարիզ։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ։ Կը հաստատուին, թէ Ռուսաց կառավարութիւնը պաշտօնէից մէջ սաստիկ ընդդիմութիւն կայ եղեր Նիկողայոս կայսր Տաճկաստանի դէմ ուղեցած դիտաւորութեանցը մասին։

— Պէսարապիայէն առնուած նամակները կը ծանուցանեն, թէ Բասքէվիչ իշխանը Ռուսաց ասիական բանակին սպարապետ անուաներ է 'ի յիշատակ 1826 և 1827 ին Պարսկաստանի մէջ ըրած պատերազմական քաջագործութեանցը, որոնք Երեւանու Կոմս պատուանունին արժանի ըրին զինքը, և այն երկիրներուն քաջ ծանօթ համարուած ըլլալուն պատճառաւ։ Բասքեվիչ իշխանը ուրիշ պատճառներով ալ կառավարութեան շնորհին արժանի եղած է։ 1849 ին Հունգարիայի մէջ Բոմբրնի, Լեմպերկի, Վիսերի և Բաբօնայի յաղթութիւններէն ետու, Կէօրկէյ զօրապետը անձնատուր ըրաւ իրեն։

Բասքեվիչ իշխանին հրամանատարութեանը յանձնուելիք Ռուսաց զօրքերը 35,000 հոգի կը հաշուեն։ Տաճկաստանի կողմէն անոր դէմ դնելիք զօրաց թիւը 53,000 հոգի է՝ առանց հաշուելու պահեստի զինուորները, կամաւոր զօրքերը և բոլոր ժողովուրդը՝ որ պատրաստ են իրենց հայրենիքը պաշտպանելու։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ։ Յունիս 16 թուով Թրիէստի ճամբով Չինաստանէն առնուած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն, որ յիշեալ կայսրութեան մէջ ապստամբութիւնը նոր յուսաջադիմութիւններ կ'ընէ, և թէ որ ստուդիս Նանքին և Չին—Բեանկ—Փու քաղաքները ապստամբաց ձեռք ինկեր են նէ, ինչպէս որ եկած լուրերը կը ծանուցանեն։ Մանչուի կայսերական ցեղը յայտնապէս մեծ վտանգի մէջ է։ Չինաստանի մէջ մարդոց և ապրանաց փոխադրութիւնները գետի ճամբով միայն կ'ըլլան, և Նանկ Չէ—Բեանկ գետը բոլոր նաւարկելի ճամբաներուն կեդրոնն ու գլխաւորն ըլլալով։ թէ որ այս գետն ապստամբաց ձեռքն անցնի, բոլոր կայսերութեան տիրած կ'ըլլան։ Վերջին պատերազմին ժամանակ՝ երբոր անգղիական զօրքերը Նանկ—Չէ—Բեանկ մտնելով՝ Չին—Բեանկ—Ֆու քաղաքները ապստամբաց ձեռք ինկեր են նէ, ինչպէս որ եկած լուրերը կը ծանուցանեն։ Մանչուի կայսերական ցեղը յայտնապէս մեծ վտանգի մէջ է։ Չինաստանի մէջ մարդոց և ապրանաց փոխադրութիւնները գետի ճամբով միայն կ'ըլլան, և Նանկ Չէ—Բեանկ գետը բոլոր նաւարկելի ճամբաներուն կեդրոնն ու գլխաւորն ըլլալով։ թէ որ այս գետն ապստամբաց ձեռքն անցնի, բոլոր կայսերութեան տիրած կ'ըլլան։ Վերջին պատերազմին ժամանակ՝ երբոր անգղիական զօրքերը Նանկ—Չէ—Բեանկ մտնելով՝ Չին—Բեանկ—Ֆու առին, Արեւուն ուղղութեամբ եղբայրը ստիպուեցաւ խաղաղութիւն խնդրելու։ բայց ինչ որ անգղիացիք կրցան շնորհել, հաւանական նաբաբ ապստամբները չի պիտի շնորհեն, և ան ատենը թէ որ օտար տէրութիւն մը մէջ չի մտնայ, որն որ միայն՝ կայսերութեան մէկ մասին տիրելու պայմանաւ կրնայ ըլլալ, Չինաստանի կայսերութիւնը ամենասոսկալի անիշխանութեան մը մէջ կ'իյնայ։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ։ Անգղիական կառավարութիւնը կը մտածէ վերջապէս Պիրմաններուն պատերազմը լմնցնելու։ Կոտուին զօրապետը կը պատրաստուի Ավայի վրայ քալելու, որ Պիրմաններուն մայրաքաղաքն է։ և մինչև որ իւր բանակը պատրաստ, Պիրմաններուն 30 օր պայմանաժամ շնորհեց, որպէս զի Հնդկաստանի ընդհանուր կառավարչին կողմէն խրկուած վերջնագիրը ընդունին։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հինգշաբթի առաւօտ լուր հասաւ մայրաքաղաքս, թէ Ռուսաց փոքրիկ պատերազմական նաւ մը տեսնուեր է Սև ծովու նեղուցէն 20 մղոն անդին Բիլլայի մօտ, որ Ասիական ծովեզրին վրայ փոքրիկ քաղաք մըն է։

— Մարթէն Բոսթա անունով Մուսցեալ Լահանգաց պաշտպանութիւնը տակ գտնուող հունդարացւոյն պատճառաւ Օմիւռնիոյ մէջ ծագած ցաւալի վէճը, որուն աղետալի հետեւանքները նախընթաց թերթով ծանուցինք, խաղաղութեամբ կարգի մտնելու վրայ է։ Ահաւասիկ անցեալ չորեքշաբթի Օմիւռնէն եկած նամակներէն այս խնդրոյն վրայօք առաջ լուրերնիս։ Ամերիկեան քորվէթին հրամանատարը Աւստրիական պուքլին իմացուցեր էր, որ եթէ քանի մը ժամու մէջ Պ. Մարթէն Բոսթա իրեն չի յանձնուի, պուքլը պիտի գնդակոծէ։ Միանգամայն իւր այս դիտաւորութիւնը տեղական կառավարութեան և օտարազգի հիւպատոսներուն ծանոյց։ Այս լուրին վրայ Լայտի ընկերութեան նաւերէն երկու երեք շոգենաւ Աւստրիական պուքլին օգնութիւն դիմեցին։ Քաղաքը շփոթութեան մէջ էր, և բոլոր բնակիչները ծովեզերքը թափեցան այս ազգարարութիւն վախճանը տեսնելու։ Ամերիկեան քորվէթը իւր թնդանօթները լեցնելու վրայ էր, երբոր բոլոր հիւպատոսները Աւստրիոյ հիւպատոսին երթալով պարագային ծանրութիւնը ցուցին անոր, և խրատեցին որ վերջը աղէկ մտածէ։ Աւստրիոյ հիւպատոսը իւր պաշտօնակցաց խորհուրդը մտիկ ընելով, Աւստրիական պուքլին հրամանատարին հրաման խրկեց, որ Պ. Բոսթան թող տայ, բայց հիւպատոսները որոշեցին երկու կողման հաճութեամբը, որ Պ. Բոսթա Գաղղիական հիւանդանոցը տարուի, ուր պատուաւոր տեղ մը պատրաստուեցաւ իրեն։

Ամբաւ բազմութիւն, որոնց մէջ Օմիւռնիոյ երեւելի վաճառականներն ալ կային, ծովեզերքը լեցուած մեծ ուրախութեամբ և համակրութեան ցոյցերով դիմաւորեցին Պ. Բոսթան ցամաքը ելած ժամանակը, և մինչեւ հիւանդանոցը ուղեկից եղան անոր։ Իրիկունն ալ Պոռնապարտ անուն շոգենաւը շքեղ կերպով լուսաւորուած և մէջը նուագածուցաց ընկերութեան անդամներէն մեծ բազմութիւն գացին գեղեցիկ նուագներ երգեցին 'ի պատիւ Ամերիկեան քորվէթին հրամանատարին։ Այս անցքը բոլոր Օմիւռնացւոց խօսակցութեան նիւթ եղած

է։

Մայրաքաղաքիս մէջ գանուող փա-խրստական հունգարացիներն ու իտա-լացիներն ալ Պ. Քոսթայի ազատութե-լուրը առնելով, հինգշաբթի իրիկուն Պէյօղլու Ամերիկայի դեսպանին պալա-տին առջեւ նուագարաններով երգե-ցին և կեցցէ Ամերիկա, կեցցէ դեսպան Ամերիկայ, կեցցէ Պ. Մարշ աղաղակեցին։ Պ. Մարշ ալ պատուհանը ելլելով, կեց-ցէ Հունգարիա, կեցցէ Իտալիա պատա-խանեց։

— Քաթիթարօէն Աստրիական լրագ-րի մը հետեւեալը կը գրեն։

« Դարատաղի Դանիէլ իշխանը Վի-էննայէն դառնալէն անմիջապէս ետքը ամեն գիւղերու երեւելիներուն յա-տուկ հրաման խրկեց բնակչաց ծանու-ցանելու, որ տաճկներուն թշնամանք ընելէ կամ բռնութիւն ընելէ զգու-շանան. և այս հրամանին հակառակ վարուողները խստիւ պիտի պատժուին որովհետեւ իշխանը հաստատութեամբ միտքը դրած է Տաճկաստանի հետ կա-տարեալ բարեկամութիւն ունենալ և Դարատաղցւոց ու իրեն դրացիներուն մէջ թշնամութիւն պատճառող գոր-ծերը վերջացնել։

— Մուշէն հետեւեալ լուրերը կը գրեն յունիս 9 թուականով։

Դահութիւն Աստուծոյ բոլոր Սիւ-բանութեան և երկրացւոց սիրոյը շը-փոթութիւններէն հանդարտեցաւ. և ամենքն ալ իւր խաղաղութեան մէջ են բարեխնամ առաջնորդին խոհեմ և խաղաղասէր ջանիւքը։ Ազմոեաց բեր-քըն ալ շատ լաւ վիճակի մէջ է։ Ցորե-անը, գարին և ուրիշ ընդեղէնները ինամօքն Աստուծոյ ազատ մնացին այս տարի Ժանգէ, թրթուրէ և ուրիշ ճնասակաւոր կենդանիներէ և դիպուածներէ, որով ամեն տարիներէ աւելի արմտեաց առատութիւն կայ երկրիս մէջ։ Միմիայն այս ցաւ եղաւ երկրացւոց, որ նորընտիր տեղական (գայմա-գամ) Մէսրուր պէյը Մուշ հասնելէն քսան օր ետքը անակնկալ հիւանդու-թեամբ մեռաւ, խորունկ տրտմութե-մէջ թողուլով բոլոր հայազգի ժողովուրդը, որովհետեւ այս բարենախանձ կառավարիչը մեր առատագութ Վե-հափառ կայսեր արդար և բարի կա-մացը համեմատ քիւրտերուն սանձ դը-րեր էր, որ չարութիւն չէին կրնար գործել. բայց հիմա նորէն ժամանակ պտան իրենց թագուցեալ թոյները դուրս թափելու. և գոհութի մեր բարեխը-նամ առաջնորդին խոհեմ ջանիցը, հա-յազգի ժողովուրդը մինչեւ հիմա վը-նաս մը չի տեսաւ և այս ուներնք որ ասկէց ետքն ալ չի տեսնար Աստուծոյ ողորմութեամբը։

— Պրուսայէն մեր յարգոյ թղթա-կիցը հետեւեալ լուրը կուտայ։

Յունիս 27 ին քաղաքիս մէջ ցաւալի դէպք մը պատահեցաւ։

Դանթարճը Յովհաննէս անուն հա-յազգի մը Իմիր խանին դուռը նստած ժամանակը՝ Աքտար Հաֆըզ անուն տաճիկ մը անկից անցնելով, կշռոյն լծակը (գանթար մանավէլասը) կը յափշտակէ և « դուն անցած տանես ոտքի վրայ չելար » ըսելով, երեք ան-գամ խեղճին գլխուն կը զարնէ և կը փախչի։ Դանթարճին իսկոյն գետինը փռուեցաւ ու սկսաւ արիւն փսխել։ Այս սոսկալի չարագործութիւնը կու-սակալին դունէն իմացուելով, Իարձ-բապատիւ Հալիլ փաշան իսկոյն իր խաւաս պալը խրկեց յիսուն զինուո-րով և դատաւորին կոչմանէ ալ մար-դիկ եկան, որ հարցուփորձ ընելով դրացի տաճկաց վկայութեամբը հաս-կըցան, որ Դանթարճին մինակ ոտքի վրայ չելելուն համար Հաֆըզն այս եղեռնագործութիւնը ըրեր է։ Խա-վաս պալն պոռալով ըսաւ, թէ « մենք երկրին կառավարիչն ըլլալով այսպի-սի պատիւ մը չենք պահանջեր տերու-թեան հպատակներէն, մէկ հասա-րակ արուեստաւոր (աքտեր) մը ինչ իրաւամբ կը պահանջէ։ » Հուսկ ու-րեմն Դանթարճին վերուցին պատգա-բակաւ իւր տունը տարին, ուր նոյն գիշերը հոգին աւանդեց Թողլով հինգ թշուառ պզտիկ որդեակներ։ Բարե-խնամ կուսակալ Հալիլ փաշան, որ աչալուրջ հսկողութեամբ գիշեր ցո-րեկ կ'աշխատի ամենափոքր անկար-գութեանց առաջքն առնելու, այս ցաւալի դէպքին վրայ շատ տրամեցաւ և անմիջապէս հրաման ըրաւ, որ ե-ղեռնագործը բռնուի և շղթակապ բանտը դրուի, որն որ իսկոյն կատար-ուեցաւ։ Չարագործին դատաստանը տեսնուելու վրայ է. և տարակոյս չի կայ որ ըրած եղեռնագործութեան արժանաւոր պատիժը պիտի կրէ։

— Դարդանելէն (Չանագ գալէ) յունիս 23 թուով մեր յարգոյ թղթա-կիցը կը գրէ։

« Մայիս 15 ին մարախները ան-հուն բազմութեամբ գաւառիս վրայ թափելով՝ բոլորովին ապականեցին, անանկ որ մէկ շաբթուան մէջ այգի-ները, պարտէզները անապատ դար-ձուցին, խոտերը և մինչև անգամ ծառերուն տերևները ջրցուցին։ Քաղաքիս փողոցներուն մէջ անցու-դարձը անհնար եղաւ և ամեն մարդ ստիպուեցաւ տանը մէջ գոցուելու։ Մարդուն մէկը քնացած ատենը մա-րախները մօրուքը կերան։ Թէմալը գիւղին մէջ պզտիկ տղայ մը խոտերու մէջ նստած ըլլալով, այս ապստամ-բար միջատները վրան թափեր և քիթը բերանը երեսները կերեր են։ Տը-ղայ մըն ալ հոս տանը դուռը նստած ատենը՝ գլուխը ծակեր են։ Մնաց-ուան բերքը կերան. ցորենին գարի-ին կէսը չի մնաց։ Գիւղացիները վեր-ջին յուսահատութեան մէջ ինկած ը-նելիքնին չեն գիտեր։ Վերջապէս ա-սանկ անհնարին հարուած դեռ տես-նուած չէր հոս։ »

— Դարձեալ նոյն քաղաքէն հետև-եալը կը գրեն Օմիւռնիոյ Լիբերալ լրագրին։

« Պ. Տէսթէֆանօ անուն Սիկիլիա-ցի պատանի մը՝ կ. Պոլսոյ մէջ Նա-բօլիի քանչէլէրիային կողմէն բռնը-ւած՝ շղթայակապ Լէֆէրօ պուքին մէջ դրուեցաւ, որ Սիկիլիա տարուի և հոն դատուի։

« Յիշեալ պատանին՝ որ պատուա-ւոր գերդաստանէ մըն է կ'ըսեն, և քա-ղաքական յանցանքի պատճառաւ կ. Պոլիս փախած է, այն առտիճան տրտմ-մեցաւ իր բռնուելուն վրայ, որ միտ-քը դրաւ անօթի մեռնիլ, և երեք օր է որ պուքին մէջ է, բերանը ուտելիք դրած չէ։

« Դարդանել նստող Նաբօլիի տե-ղութեան հիւպատոսի փոխանորդին բոլոր ջանքը անօգուտ եղաւ անոր միտ-քը դարձնելու. և վերջապէս նաւա-պետը ասկէց մեկնեցաւ՝ տրտմելով, որ գուցէ Սիկիլիա չի հասած դիակ մը ծովը պիտի նետէ։ »

— Ֆէրթէքէն (Գոնեայի վիճակին մէջ) կը գրեն մայրաքաղաքիս Նոր-օլլ լրագրին։

« Տեղւոյս բնակիչներէն մէկը այս օրերս բաղնիք մը շինել տալով, գոր-ծաւորները գետինը փորելու ատեն՝ հին գերեզման մը երեւան ելաւ։ Հետաքրքրութիւն զոնիկա բային ու մէջէն՝ թաղուած մարդուն ոսկորները և երեք հարիւր ալ դրամ գտան, ո-րոնք մեռելոյն աջ ձեռքին մէջ դրը-ուած են եղեր։

Այս դրամները նշանակութեան արժանի են՝ զանազան ազգաց այսինքն Հռոմայեցւոց, Յունաց, Հայոց և Տաճկաց հին դրամներ ըլլալնուն հա-մար, որոնք յիշեալ բաղնիքին ճարտա-րապետը կ. Պոլիս բերեր է։

— Թրիէստի Կոլէր լրագիրը հետև-եալ հետաքրքրական դէպքը կը պատ-մէ։ Օտէսայի վաճառականներուն հը-րապարակաւ հրաման եկաւ, որ դուրս ցորեն խրկելը դադրեցնեն և գաղտուկ ալ թոյլտուութիւն տրուեցաւ խրկե-լու։ Յիշեալ լրագիրը ասկէց կը հե-տեւցնէ, որ Ռուսիա՝ իրօք եղածէն աւելի պատերազմասէր երեւնալ կու-զէ։

— Ընդեալ հինգշաբթի իրիկուան դէմ Սիրէնճի Իսէլէսին հրդեհի սկզբնա-աւորութիւն մը եղաւ, բայց ամեն կող-մէն օգնութիւնները շուտ հասնելով՝ առաջքն առին և միայն խանութ մը այրեցաւ։

— Իւսքիւտար Իճաթիէ ըսուած թա-ղը երէկ ժամը 7 ին գողերը տուն մը մտնելով, որուն մէջի մարդիկը ուրիշ տուն մը տեսութեան դացեր էին, 5000 ղուռուշի չափ պատրաստ դրամ և բոլոր սակեղէն ու գոհարեղէն զարդերը վերցուցեր են։ Նշված վնասը 35,000 ղուռուշէն աւելի կը հաշուեն։ Տեսչութիւնը մեծ փութով այս չարա-գործութեան հեղինակները փնտռելու եռեռ է։

— Պրուսիոյի մեծ դքսութեան մէջ 400 միլիոն ղուռուշ դրամագլխով դրամատեղան մը հաստատելու յայտա-բարութիւն ըլլալով՝ մէկ ամսուան մէջ բաժնագրութիւնը կատարուեր, դը-բամը հաւաքուեր և արդէն դրամա-տեղանին գործողութիւնները սկսեր են։

— Ադրիանուպոլիսէն մեր յարգոյ թղթակիցը յունիս 25 թուով հետև-եալը կը գրէ։

« Այս տարի մետաքսի բերքը անց-եալ տարուանին գրեթէ կէսին չափ է այս կողմերը, ինչպէս որ քանի մը շաբաթ առաջ ծանուցեր էինք, և շատ դիւրութեամբ կը ծախուի։ Խոզակին ջրը հօխան 28—30 ղուռուշ կ'ընէ. ոտորին տեսակէ մետաքսին հօխան մին-չև 115 ղուռուշ հինգնոյով, իսկ ընտիր տեսակէ մետաքսինը 215 ղուռուշ նոյնպէս հինգնոյով կ'առնեն կոր։ Կ'ե-րևի, թէ այս գիները պիտի շարունա-կին առանց վար իջնալու։ Խոզակ ժողվելու համար երեք Եւրոպացի վաճա-ռականներ եկան քաղաքս, որոնք որ-չափ խոզակ գտնեն՝ անմիջապէս կը գնեն. որով կը կարծուի, թէ քաղաքիս շրջականները եղած բերքին կէսը՝ խոզակ ըլլալով՝ Եւրոպայի կողմերը պիտի երթան։ »

— Գաղղիոյ ածխահանքներուն տա-րածութիւնը 280,000 էքթար * է, ո-ընդմէջ տարին 4,500,000 թոնակշիռ ածուխ կ'ելլէ։ Այս հանքերուն մէջ 92,000 գործաւոր կը բանին, որոնց տարին 20 միլիոն ֆրանք վարձք կը տը-ը-ուի։ Ածուխ հանելու համար գործածուած մեքենաները 12,000 ձիու ուժ ունին։ Պէլճիքայի մէջ յիշեալ հանքե-րուն տարածութիւնն է 180,000 էք-թար, սակայն բերքը Գաղղիոյ բերք-քին հաւասար է։ Ընդհանուր ածխա-հանքերուն տարածութիւնն է 1,700,000 էքթար և բերքն է 35,000,000 թո-նակշիռ։

1787 ին Գաղղիոյ ածխահանքներուն բերքն էր 2 միլիոն կենդինար, 1802 ին 8 միլիոն ու կէս եղաւ, 1820 ին 10 միլիոն. 1830 ին 18 միլիոն ու կէս. 1840 ին 30 միլիոն, այս օրուան օրս 45 միլիոնը կ'անցնի։ 1787 էն մինչեւ 1813 Պէլճիքայէն Գաղղիա մտած հանք ածուխին գումարը 1 միլիոն կենդի-նարէն պակաս էր, այս գումարը 1824 ին 10 ի ելաւ, բայց հիմա 20 միլիոնը կ'անցնի։ Մինչեւ 1835 Գաղղիա մտած անգլիական հանքածուխին գումարը նոյնպէս 1 միլիոնի չէր հասներ։ 1842 ին 5 միլիոն եղաւ և հիմա 7 միլիոնի կը հասնի։ Ըսել է, որ այս օրուան օրս Պէլճիքայէն և Անգղիայէն 28 միլիոն կենդինար հանքածուխ կը մտնէ Գաղ-ղիա։

* Մէկ էքթարը տասը հազար քառակուսի մէթրօ է։

ՄԱՆՐԱԳԻՐՔ

Հանճարէղ պարոնայներ։

Մարդուն մէկը քանի մը անգամ գիշերը Փարիզի փողոցներուն մէջ գո-ղերէն կողոպտուելով, ալ չէր համար-ձակեր գիշերը դուրս ելլելու։ Բարե-կամները իրաւ տուին իրեն, որ վրան ատրճանակ պահէ։ « Գողերը անոնք ալ ձեռքէս կառնեն » ըսաւ։

— Բանի մը դպրատան տղայք ճամ-բան պառաւ. կնկան մը պատահեցան, որ էշեր կը տանէր։ « Բարև իշաւոր մայր » ըսաւ մէջերնուն մէկը » — Ամ-տուծոյ բարին, տղաքս » պատասխա-նեց բարեմիտ կինը։

— Օտարազգի իշխան մը՝ երիտա-սարդ և խելացի՝ բայց մոլմնով տձև, օր մը Փարիզի պարտէզներուն մէջ պը-ատած ատենը՝ կը լսէ որ եռևէն քա-նի մը հոգի մէկ մէկու կ'ըսէին. « Նա-յէ, նայէ, սա առջևնուս գացող Ի-ղվլեսը։ » Անմիջապէս եռևը դառ-նալով պատասխանեց. « Իրաւունք ու-նիք, պարոններ, որովհետև անասուն-ները կը խոսցնեմ։ »

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Գոր- ջէջէ ցամաքի կողմը 2874 կան-գուն գէրեկի վրայ չնոյնաց 560 կանգուն փա-ծաց-ութեամբ փուն մը ծախու է։ Ան-նի վերի դրպիոնին (գաւ) մէջ 3 սենեակ և սրահ մը, վերի դրպիոնին մէջ ալ երկու սենեակ, սրահ մը, խոհարան (մոլպագ) մը, հոր մը և ջըր-ջերզ (սառնիճ) մը։

Դարյեալ Անանուր գիւղ ցամաքի կողմը Հանըմ Սուլթան Սէրայի արտասը ա-ռուն 3320 կանգուն գէրեկի մը ծախու է։

Վերոյիշեալ փունն ու գէրեկը ծախ-անելու ղեղը Օրպիանին Աբրահամեան Ի-սիմէի Յակոբ աղային հետ խոսիլ։

Այս լրագիրը ամիսը երկու անգամ կ'ելլէ ըն-թերցողներուն օրերը։ Տարեկան գինն է մայրաքաղաքի համար կանխիկ 100 ղուռուշ. իսկ դուրսերուն համար 120 ղուռուշ։ Վեցամսեայ գինը 55—65 ղուռուշ։ Ամենայն գրութիւն, Կ. Պոլիս՝ Վերէ խանը լրագրոյս գրասենեակը։

Օրինակ՝ (Իզմիր) Աղբիկեան Սարգիս աղային վաճառատունը։

Տէրիս (Թրֆիլիզ) աղա Համբարձում Լի-ֆիճեանին գրատունը։

Լրգիպոս՝ Տ. Գասպարեան Սարգիս աղային գրասենեակը։

Աղրիանուպոլիս՝ (Լիւլեբուրկաս) Պահճեպան-եան Յովհաննէս աղային վաճառատունը։

Պրուսա՝ Պալըգճեան Սերուէրէ աղային վա-ճառատունը։

Կիւտահիա՝ (Գիւրէրի) Յիրէնկեան մահրեսի Կարապետ աղային վաճառատունը։

Տրապիզոն՝ Գարակիւզեան Սարգիս աղային վա-ճառատունը։

Կարին՝ (Էրզրում) Գալէնեան Յարու-թիւն աղային վաճառատունը։

Թրիեսթ՝ Աղրոյեան Աբրահամ աղային վա-ճառատունը։

Նիկոմիդիա՝ Մորպեան Պ. Աբրահա-մին գրասենեակը։

Հոդոսդ՝ (Թէքիրդաղ) մահրեսի Նշան աղային սենեակը։

Գրոս Երիալ լրագիրներուն ճամբուն ծախքը մեր վրայ է։

ԽՄԲԱԳԻՐ=ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻՒԹԻՃԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ց. ՄԻՒՀԷՆՏԻՍԵԱՆ